

Beste docente, mijn familie rekent op mijn diploma

Spraakverwarring onderzocht Telkens onderhandelen. Brutaal. Docenten in het hoger onderwijs vinden het lastig met allochtone studenten om te gaan. **Machteld de Jong schreef er een boek over.**

SHEILA KAMERMAN en JULIETTE VASTERMAN

HAARLEM. Hoe ziet de ideale student eruit? Dat is een autochtoon meisje met een havo- of vwo-diploma. Haar ouders hebben een goede opleiding. Dat meisje zegt uit zichzelf 'u' tegen docenten, studeert lekker door, switcht niet van studie. Er is één probleem: zulke studentes zijn er steeds minder. Van de studenten heeft 26 procent een ouder die niet in Nederland is geboren. De verschillen leiden tot fricties op hogescholen en universiteiten. Machteld de Jong schreef er het boek *Diversiteit in het Hoger Onderwijs* over. Ze is zelf docente. Eerder promoveerde ze op onderzoek naar identiteitsvorming van hoogopgeleide Marokkaans-Nederlandse jongeren. De meeste docenten zijn vanouds gewend aan witte studenten uit een middenklassmilieu, net als zijzelf. Deze docenten begrijpen hen net zo goed als hun eigen kinderen. Voor allochtone studenten is de universiteit of hogeschool vaker een nieuwe wereld, die ze niet kennen via ouders of familie. Machteld de Jong zag dat docenten en allochtone studenten niet altijd even soe-

pel met elkaar omgaan. Doodzonde, vond zij, vooral ook omdat wederzijds onbegrip en wantrouwen leiden tot studievertraging en zelfs uitval.

Is uw boek een docentenhandleiding?
„Geen handleiding, wel een poging de kloof tussen docenten - nog steeds relatief vaak autochtone mannen boven de vijftig - en hun studenten te verkleinen. Ook al heb je totaal andere opvattingen, achtergrond en gedrag, je kunt elkaar altijd beter leren kennen en leren aanvoelen. Als dat gebeurt, gaat het eigenlijk altijd beter.”

Waarom onderzocht u het studiesucces van allochtone studenten?
„Ik ben ook de eerste van mijn familie die ging studeren. Ik voelde me verloren op de universiteit. Je treedt een ander milieu binnen, een milieu dat je niet kent, niet hebt meegekregen. Tegelijkertijd voel je de druk van je familie dat je moet slagen. Ik zag datzelfde bij allochtone studenten.”

U kwam in 1999 in het onderwijs terecht. Wat viel op?
„Er waren toen nog relatief weinig allochtone studenten. Ik zag de hogeschool

Maar ik werk in tien jaar tijd verkleuren. En ik zag problemen ontstaan. In 1999 en 2000 werden allochtone studenten als 'buitenlanders' gezien, maar verder waren ze geen enkel probleem. Na 2001 sloeg die sfeer om en kregen vooral islamitische studenten het moeilijk. Opeens werden ze in de eerste plaats als moslim gezien. Hun werd gevraagd zich te verantwoorden voor dingen die moslims elders in de wereld doen.”

Sinds 2001 is het aantal allochtone studenten toch alleen maar gegroeid?
„Ja. Universiteiten en hogescholen zijn melting pots van mensen met allerlei achtergronden. Niet alleen kinderen met Marokkaanse, Turkse, Surinaamse, Antilliaanse ouders, maar ook kinderen van vluchtelingen, buitenlandse studenten. Het is een rijkdom aan culturen, gewoonten, ervaringen, maar ook een kruisvat.”

Welke problemen ondervinden studenten met andere achtergronden?
„Voor allochtone studenten is er vaak een wereld van verschil tussen het leven thuis en binnen een universiteit. Hun ouders zijn vaak laag opgeleid, hebben geen idee in welke wereld hun kinderen verblijven.

FOTO MARCO HILLENH

Kun je even stil zijn, jij met die roze hoofddoek?

Spraakverwarring op de Haagse Hogeschool Docenten kunnen echt verkeerde opmerkingen maken, zeggen allochtone hbo-studenten. **En met de ramadan moeten ze ineens van alles uitleggen. Het zijn steeds dezelfde vragen.**

SHEILA KAMERMAN en JULIETTE VASTERMAN

DEN HAAG. Docenten weten niet dat vorige week de ramadan is begonnen, zegt Mariem (23) uit Sassenheim. Ze studeert maatschappelijk werk en dienstverlening aan de Haagse Hogeschool en zit met twee medestudenten in de hal aan een tafeltje. „We zullen niet snel horen: hé jongens, succes hè, de komende weken.” Deze week beginnen de tentamens, zegt Ferda (23) uit Den Haag naast haar. Er zijn hogescholen die tentamens buiten de ramadan plannen, zegt Ferda. „Hier doen ze dat niet. Het hoeft ook niet, maar het zou wel mooi zijn. Veel van de leerlingen hier zijn moslim.” „Je bent hier een nummer”, zegt Saaad (23) uit Den Haag. Ze zijn studenten, van Marokkaanse, Turkse en Ethiopische komaf. Als ze dat onpersoonlijke accepteren, is er niets aan de hand, vinden ze ook. Saaad. „Ik trek me er niets van aan. Ik kom hier om te leren en dat is het.”

Wie niks vraagt, weet ook niks Toch is het jammer, zegt Mariem. „Als mensen niks vragen, weten ze ook niet hoe het zit. En dan denken ze dat wat ze op televisie horen over moslims voor iedereen geldt. Dat de islam gewelddadig is en zo.” Soms maken docenten opmerkingen die echt niet kunnen, zeggen ze. Mariem vertelt dat een

docent onlangs tegen een student zei: hé, jij daar met die roze hoofddoek. Kun je even stil zijn? „Dat vond ik zo respectloos.” Of een docent die een verhaal over vluchtelingen afstak en sprak over zwarte en witte mensen. Mariem: „Als ik straks aan het werk ben, zeg ik toch ook niet: ik ga zo even bij die zwarte cliënt langs? Dat is echt racistisch!” Sommige docenten zijn anders tegen allochtone dan tegen autochtone studenten, zegt een

Laatst kwam ik te laat de les in. De docent zei: 'We zijn hier in Nederland en in Nederland komen we op tijd'

25-jarige man van Turkse komaf in trainingspak, die niet met zijn naam in de krant wil. Met een vriend zit hij op een verhoging in de hal van de school. „Docenten vinden dat ik niet serieus ben en alleen naar school kom om lol te trappen.” Helemaal niet waar, vindt hij zelf. „Ja, ik kan wel luid praten en een lolletje maken. Maar ik zit wel in het laatste jaar van mijn studie rechten. Als ik niet serieus was, was ik niet zo ver gekomen, toch?” Er zijn docenten die hem kleineren als hij een taalfout maakt, zegt hij. Hij ziet het nog vaker bij stu-

denten die van het mbo afkomen. „Dat zijn vaak leerlingen voor wie hbo eigenlijk te hoog gegrepen is. Voor hun familie willen ze het toch doen. Ze zijn trots. En als het dan niet lukt, lopen de gemoeieren weleens hoog op. Dan maken ze ruzie met docenten over cijfers en herkansingen, en zo.”

Het is soms ook een gevoel „Ik vind het vrij makkelijk om te roepen dat je gediscrimineerd wordt”, zegt zijn vriend, eveneens van Turkse komaf, die accountancy studeert. „Het is soms ook een gevoel. Dan kan je je vinger er niet echt op leggen. Maar soms valt het gewoon echt op. Laatst kwam ik te laat de les in. De docent zei: we zijn hier in Nederland en in Nederland komen we op tijd.” Het zijn ook weleens andere studenten die hun het gevoel geven dat ze van een andere planeet komen. Saaad draagt een hoofddoek en krijgt de gekste vragen: 'Hou je die hoofddoek op onder de douche?' De drie studentes lachen. Nu, met de ramadan, hebben medestudenten opnieuw veel vragen. Mag je ook geen kauwgom? En ook geen water? Ook niet één slokje? En tandenpoetsen, mag dat wel? Mariem: „Niet erg, maar steeds dezelfde. We worden er soms een beetje moe van.” Ferda gekscherend: „We kunnen een A4'tje uitprinten met de regels en dat uitdelen.”

FOTO THINKSTOCK

Een pomp voor wiet? Nee, gewoon een vijverpomp

Growshops Veel apparatuur van growshops is in beslag genomen. Mag dat verkocht worden? **Er verschenen artikelen op een veilingsite.**

FREEK SCHRAVESANDE

AMSTERDAM. Wiet ruikt nogal, zeker een hele plantage. Met afzuiginstallaties en koolstoffilters kun je de geur uit de ruimte zuigen. Een kweektent helpt ook, en met een vacuümpomp kun je zakken wiet geurloos vervoeren. De verkoop van zulke artikelen is sinds 1 maart strafbaar. Verkoop is in strijd met de nieuwe Opiumwet, die 'handelingen ter voorbereiding of vergemakkelijking van illegale hennep-teelt' verbiedt. Bewijs dat de artikelen daadwerkelijk voor hennep-teelt worden gebruikt is niet nodig, een 'ernstige reden om te vermoeden' is genoeg. Op die grond zijn onlangs bij politie-invalen vele loodsen van growshops ontruimd om de apparatuur vervolgens te vernietigen. Maar wat als de overheid diezelfde artikelen weer te koop aanbiedt op de veiling? Dat gebeurde eind april, toen op de site van veilinghuis BVA Auctions een kavel met onder meer 'afzuigslangen en geurfilters' werd aangeboden. 'Een aantal van de goederen die wij voor de Domeinen veilen is in beslag genomen door Justitie of andere opsporingsinstaties', stond erbij. Op een buisventilator (220 euro) werd veertien keer geboden, een partij afzuigslangen en geurfilters (170 euro) en een kweektent (openingsbod 500 euro) bleken iets minder populair. De artikelen waren eerder in beslag genomen na een inval in een growshop, bevestigde een woordvoerder van Domeinen. Maar wacht, verkoop is toch in strijd met de nieuwe Opiumwet? Volgens Domeinen berust de bieding op een misverstand en is het kavel nooit verkocht. „Nog in april zijn de goederen direct van de site verwijderd en teruggehaald om alsnog vernietigd te worden”, aldus de woordvoerder. Veilinghuis BVA Auctions kan dat niet bevestigen. Het plaatsvervangend hoofd klantrelaties zegt dat het kavel in principe is verkocht, „en anders kan ik dat zien in het scherm.”

Afzuiginstallatie lijkt niet zo erg Hoe dan ook, dat het kavel er is geweest toont dat het criminele karakter van growshopartikelen nog niet tot iedereen van de overheid is doorgedrongen. Heel strafbaar ziet zo'n afzuiginstallatie er nu eenmaal niet uit - je kunt er ook andere geuren mee verwijderen - en jurisprudentie

over inbeslagnames is er nog niet. De eerste zaken dienen deze zomer.

Dat juist nu, vlak na de inwerking-treding van de nieuwe wet, zoiets op een veilingsite verschijnt is „een grote misser”, zegt Nico Kwakman, universitair docent strafrecht aan Rijksuniversiteit Groningen. „Hier maakt de overheid geen goede beurt mee.” Haar voor de rechter dagen zal echter niet gaan, de centrale overheid is strafrechtelijk immuun. Bovendien was het een foutje. „Verschoonbare dwaling”, zegt Kwakman. Maar het toont volgens hem de onduidelijkheid die het nieuwe wetsartikel met zich meebrengt. Want wanneer is de verkoop van een afzuiginstallatie strafbaar? „Dat is nog een schimmig gebied.”

Inmiddels is de aangeboden afzui-ger herkend door een Brabantse groothandel in kweekartikelen. Iden-

Wanneer is de verkoop van een installatie strafbaar? Dat is schimmig gebied

tieke spullen - niet dezelfde - zijn afgelopen maand bij een grote politie-inval bij het bedrijf in beslag genomen en waarschijnlijk vernietigd. „Zonder dat een onderzoek naar de bestemming van de artikelen heeft plaatsgevonden”, zegt advocaat Frank van Ardenne die de groothandel binnenkort verdedigt. „Dat nu identieke afzuiginstallaties ter veiling zijn gebracht, bevestigt ons beeld dat over de inbeslagname van zulke artikelen nog niet goed wordt nagedacht. Volgens het nieuwe wetsartikel moet er een vermoeden zijn dat spullen worden gebruikt voor grootschalige georganiseerde hennep-teelt. Maar het is nu nog volstrekt niet duidelijk wanneer daar bij verkoop van deze spullen sprake van is”. Afgelopen zondag zijn door Domeinen opnieuw artikelen geveild die je als growshopartikelen kunt beschouwen. Twee 'dompelpompen', ideaal voor het bewateren van flinke hoeveelheden wiet. Apparatuur van hetzelfde type is vorige maand bij het Brabantse bedrijf nog in beslag genomen. Maar ditmaal is het kavel wel gewoon verkocht, zegt de woordvoerder van Domeinen. Een dompelpomp niet uit - je kunt er ook andere geuren mee verwijderen - en jurisprudentie

En docenten vinden het vaak ongemakkelijk met allochtone studenten om te gaan

Een 62-jarige docente vertelt in het boek: „Veel allochtone studenten zijn weinig bekend met de omgangsregels en normen die in de samenleving vanzelfsprekend zijn. Het is toch ook gewoon onbeleefd dat, als een les om kwart over negen begint, je telkens met een groep om half tien binnenkomt, hard lachend, pratend en handenschuddend.” Machteld de Jong: „Dit geldt natuurlijk lang niet voor alle studenten, maar een paar van zulke ervaringen kleuren de opvattingen van docenten. Je hoeft er niet in mee te gaan als docent, maar je hoeft het je ook niet persoonlijk aan te trekken.” Allochtone studenten, blijkt uit de interviews, benaderen docenten vaak anders dan autochtone studenten. Sommige Marokkaanse en Turkse Nederlanders zijn geneigd te onderhandelen over cijfers. Zo kreeg een docent het mailtje: „Beste mevrouw, Mijn familie rekent op mijn diploma. [...] Ik reken op u dat u mij helpt met afstuderen en het mij niet te moeilijk zult maken.” Of neem dat mailtje van een Turkse jongen die niet was komen opdagen toen een gecorrigeerd examen kon worden ingezien. Hij mailde met de vraag of het op een ander moment zou kunnen. Ik kan

dan en dan, liet hij weten. Machteld de Jong: „De meeste docenten vinden het lastig om te gaan met het onderhandelen en de brutaliteit van sommige studenten. Veel lastiger dan met religieuze regels die sommige studenten hanteren - halal eten, geen alcohol, bidden, mannelijke studenten die een vrouwelijke docent geen hand willen geven. Meestal wordt daar een pragmatische oplossing voor gevonden.”

Moeten docenten meer accepteren? „Zeker niet. Docenten kunnen duidelijk zeggen wat wel en niet kan, zonder zich persoonlijk aangevallen te hoeven voelen. En als de ene jongen brutaal is, betekent dat niet dat een andere jongen met dezelfde achtergrond dat ook zal zijn. Docenten hebben vaak last van vooroordelen. Studenten ook. Als je docenten ernaar vraagt, geven ze dat ook wel toe.”

Uit het boek: „Ik vind het toch pijnlijk als een allochtone student na periode 1 echt goed in mijn vak blijkt te zijn en dat ik dan nog altijd denk: hé, hoe kan dat? Het zegt iets over de studieprestaties van deze studenten en mijn beeldvorming over de groep.”